

## บทที่ 1

### บทนำ

ในบทนี้จะกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ข้อตกลงเบื้องต้น และนิยามศัพท์เฉพาะดังต่อไปนี้

#### 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหายาเสพติดนี้ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมานานแล้ว นับตั้งแต่สมัยอยุธยา ต่อเนื่องมาสมัยรัตนโกสินทร์ เพราะปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันว่า ในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (อู่ทอง) ปฐมกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา ก็ได้มีปัญหาเกี่ยวกับราษฎรที่ติดฝิ่นแล้วไม่ยอมทำมาหากิน ทนกลั้วทหารติดฝิ่นแล้วไม่ได้สู้รบในเวลารบก็ไม่มีกำลังรบ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 จึงทรงตรากฎหมายลักษณะโจรซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายและเสกฝิ่น เมื่อ พ.ศ.1903 (ประเสริฐ เมฆมณี, 2509) ต่อมาสมัยรัตนโกสินทร์ก็ได้มีนโยบายต่าง ๆ ในการควบคุมปัญหาฝิ่นและยาเสพติดอื่น ๆ จะเห็นได้จากปี 2501 คณะปฏิวัติภายใต้การนำของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้พิจารณาเห็นว่า การเสกฝิ่นเป็นต้นารังเกียจของสังคมและเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยอย่างร้ายแรง จึงสมควรให้เลิกการเสกและจำหน่ายฝิ่นในประเทศไทย และได้มีการประกาศของคณะปฏิวัติ ให้เลิกการเสกและจำหน่ายฝิ่นโดยเด็ดขาดทั่วราชอาณาจักร (เสริน อนุะหิตานนท์, 2517)

ยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของทุกประเทศ และเป็นที่ยอมรับกันดีอยู่แล้วว่ายาเสพติดมีผลกระทบต่อมวลมนุษยชาติในทุกด้าน รัฐบาลทุกประเทศจึงได้ให้ความสนใจโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจเมื่อมีการเลือกตั้งประธานาธิบดีในครั้งใด ทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลจะต้องประโคมโหมข่าวกันว่า จะดำเนินการอย่างนั้นอย่างนี้ เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศ

สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันการแก้ไขปัญหายาเสพติดถือเป็นนโยบายของรัฐบาลทุก

ยุคทุกสมัยเช่นเดียวกัน การที่รัฐบาลต้องกำหนดการแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายสำคัญ เพราะมีจำนวนผู้ติดยาเพิ่มขึ้น และส่วนใหญ่เป็นเยาวชนมีอายุระหว่าง 15 - 25 ปี บุคคลเหล่านี้เป็นกำลังสำคัญของชาติหากต้องตกเป็นทาสของยาเสพติด ประเทศชาติก็ต้องอยู่ในภาวะที่น่าวิตกและอันตรายเป็นอย่างยิ่ง

ในปี พ.ศ. 2536 มีการจับกุมคดียาเสพติด เฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ 19,337 ราย ผู้ต้องหา 16,685 คน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2537) รัฐบาลต้องใช้บุคลากรและสูญเสียงบประมาณปีหนึ่ง ๆ จำนวนมากในการป้องกันและปราบปราม ผลกระทบของปัญหายาเสพติดเกิดขึ้นทุกระดับและทุกด้าน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ

สำหรับประเทศไทย นอกจากจะถูกมองว่าเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดชนิดร้ายแรง คือ เฮโรอีน (Heroin) แล้วยังมีชื่อเสียงในการผลิตกัญชาขายใหญ่ของโลกด้วย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เช่น จังหวัดนครพนม สกลนคร มุกดาหาร ยโสธร อุดรธานี เป็นแหล่งผลิตกัญชาที่ดีที่สุด โดยเฉพาะที่อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม เป็นที่ที่ต่างประเทศยอมรับว่าเป็นแหล่งผลิตกัญชาที่มีรสชาติที่สุดในโลก เนื่องจากกัญชาที่ผลิตจากที่นี่จะมีสาร T.H.C (Tetrahydrocannabinol) สูงกว่ากัญชาที่ผลิตจากประเทศอื่น เช่น ประเทศเม็กซิโก อินเดีย สหรัฐอเมริกา และประเทศแถบตะวันออกเฉียงกลาง เป็นต้น และนั่นเป็นสาเหตุหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้เสพยาเสพติดที่เป็นชาวต่างประเทศติดใจในรสชาติของกัญชาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย จนมีการลักลอบซื้อขายกัญชากันในระดับชาติและถึงกับเดินทางเข้ามาเสาะแสวงหากัญชาดังกล่าวถึงพื้นที่ที่เป็นแหล่งผลิตแล้ว ยังทำให้เยาวชนโดยเฉพาะนักเรียน นักศึกษาในประเทศไทยเองพากันติดกัญชากันเป็นจำนวนมาก ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ก็เป็นจังหวัดหนึ่ง ซึ่งมีปัญหาเยาวชนติดกัญชาไม่ใช่น้อย เพราะสามารถหาซื้อได้ง่าย และราคาไม่แพง (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2528) นอกจากนี้แล้วยังมีปัญหาในเรื่องของยาแอมเฟตามีน (ยาบ้า) ซึ่งถ้าจะดูจากสถิติการจับกุมยาเสพติดของกรมตำรวจประจำปีจะพบว่า เฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อวันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2537 มีการจับกุมยาแอมเฟตามีนถึง 30,000 เม็ด ที่ตำบลดงบัง อำเภอนาตาล จังหวัดมหาสารคาม และปีในเดิยวกันนี้วันที่ 19 มีนาคม ก็มีการจับกุมยาแอมเฟตามีนได้อีก 8,000 เม็ด ที่ ตำบลพรวน อำเภอพรวนนิคม จังหวัดสกลนคร (สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน

และปราบปรามยาเสพติด, 2537) หากติดตามการเสนอข่าวทางสื่อมวลชนต่าง ๆ จะปรากฏว่าในปัจจุบันนี้ ปัญหายาเสพติด มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ไม่เฉพาะแต่ยาเสพติดประเภทกัญชาหรือยาแอมเฟตามีนเท่านั้น แต่รวมทั้งยาเสพติดประเภทอื่น ๆ ด้วย ในจังหวัดร้อยเอ็ด ในปี พ.ศ. 2536 สามารถจับกุมการกระทำความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดให้โทษทั้งหมด 1,123 ราย ผู้ต้องหา 1,262 คน (ตำรวจภูธรจังหวัดร้อยเอ็ด, 2537)

การระบาดของยาเสพติดในประเทศไทย อยู่ในขั้นที่กำลังลุกลามและเป็นอันตรายอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมดังกล่าวมาแล้ว ยาเสพติดยังก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสุขภาพของผู้เสพ เนื่องจากสิ่งเสพติดมีผลทำให้สุขภาพของผู้เสพติดเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว แล้วมักมีปัญหาในเรื่องความเจ็บป่วยด้วยโรคแทรกต่าง ๆ นอกจากนั้นยังทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีก เช่น ปัญหาเศรษฐกิจของครอบครัว เพราะผู้ที่เสพติดจำเป็นต้องใช้เงินในการซื้อยามาเสพอยู่ตลอดเวลาจึงเป็นภาระต่อครอบครัว ประการสุดท้ายทำให้เกิดปัญหาทางการเมือง เนื่องจากยาเสพติดให้โทษเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติเพราะประเทศชาติจะมั่งคั่งสมบูรณ์ หรืออ่อนแอไม่ก้าวหน้าขึ้น ย่อมขึ้นอยู่กับปริมาณและคุณภาพของประชากรเป็นประการสำคัญ บางครั้งมีการใช้ยาเสพติดเพื่อผลทางการเมือง การบ่อนทำลาย ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดระหว่างประเทศ ดังเช่น กรณีกลุ่มชาวมุสลิมที่ชายแดนไทยได้พยายามขายยาเสพติด เพื่อนำเงินไปซื้ออาวุธสงครามมาใช้ในการต่อสู้หรือเรียกร้องต่าง ๆ เป็นต้น สิ่งนี้อาจเป็นชนวนก่อให้เกิดความเข้าใจผิดระหว่างประเทศ และอาจทำให้ต่างประเทศเข้าใจว่าประเทศไทยให้การสนับสนุนกลุ่มกำลังต่าง ๆ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2532)

รัฐบาลโดยหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ได้พยายามหาวิธีการที่จะมาแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษ มาตรการในการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่สำคัญ ได้แก่

1) ในด้านการป้องกัน การดำเนินงานด้านการป้องกันยาเสพติด มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้าง "ภูมิคุ้มกัน" (Immunity) ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล ทั้งนี้เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ โดยไม่หันไปพึ่งยาเสพติดหรือใช้ยาเสพติดในทางที่ผิดเมื่อเกิดปัญหขึ้นกับตัวเอง ตลอดจนช่วยป้องกันปัญหานี้แก่ครอบครัวและสังคมด้วย วิธีดำเนินงานด้านการป้องกันจะเน้นที่การให้การศึกษา การเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และการจัดกิจกรรมทาง

เลือกโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของประชากรในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เป็นสำคัญ การใช้มาตรการในการป้องกันอาชญากรรมทำได้หลายประการ เช่น การให้ข่าวสารและความรู้ด้านสุขศึกษาในเรื่องยาเสพติด การประชาสัมพันธ์ให้รู้ถึงคุณ และโทษของยาเสพติดตามสื่อมวลชนต่าง ๆ ทั้งทางวิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ รวมทั้งการโฆษณาทางโปสเตอร์ หรือแผ่นปลิวต่าง ๆ การกำหนดนโยบายให้สถานศึกษาต่าง ๆ จัดหน่วยงานเพื่อรณรงค์ป้องกันการติดสิ่งเสพติดของเยาวชน และประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งจัดหน่วยประสานงานการป้องกันยาเสพติดระหว่างสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) กับกระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อดำเนินการป้องกันการติดยาเสพติดของเยาวชนทั่วประเทศ

2) ในด้านการปราบปราม ในการดำเนินงานปราบปรามเพื่อให้บรรลุผลอย่างแท้จริง สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติด มีวัตถุประสงค์สำคัญที่จะปราบปรามจับกุมถึงต้นเหตุของการเกิดปัญหาเสพติดที่สำคัญ เช่น การจับก๊วนักค้ายาเสพติดรายสำคัญได้เป็นจำนวนมากในแต่ละปี การทำลายโรงงานผลิตเฮโรइनได้ทั้งสิ้น 24 แห่ง ในระหว่างปี 2528-2530 การยึดแหล่งผลิตแอมเฟตามีน หรือ ยาม้าได้ทั้งสิ้น 10 แห่งในปี 2530 การตัดฟันทำลายฝิ่นและกัญชาในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศได้เป็นจำนวนมากในแต่ละปี เช่น ปี 2529 ตัดฟันไร่ฝิ่นเป็นจำนวน 10,613 ไร่และในปี 2530 ตัดฟันกัญชาประมาณ 1,243 ต้น การจับก๊วนยาเสพติดในบางครั้งได้แสดงถึงความสามารถ ความตั้งใจ ในการปฏิบัติงานและความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรณีการจับก๊วนยาเสพติดเฮโรइन 680 กิโลกรัม บนเรือประมงบริเวณอ่าวไทย ด้านจังหวัดชุมพร เมื่อปี 2530 และการจับก๊วนเฮโรइनครั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์ ซึ่งพบเฮโรइनในปริมาณถึง 1,280 กิโลกรัม ซุกซ่อนอยู่ในยางแผ่นรมควันเตรียมส่งไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาที่บริเวณท่าเรือคลองเตย เมื่อเดือน กุมภาพันธ์ 2531 เป็นต้น สามารถสร้างความเสียหายให้แก่ผู้ค้ายาเสพติดอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีการจับก๊วนกลุ่มผู้ค้ารายย่อยในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนต่าง ๆ เนื่องจากถือได้ว่าผู้ค้ารายย่อยมีส่วนสำคัญต่อการสร้างปัญหาเสพติดให้เกิดขึ้นในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2532)

อย่างไรก็ตามแม้ว่ารัฐบาลในสมัยต่าง ๆ จะได้ให้ความสนใจและสนับสนุนการปราบปรามปัญหาเสพติดตลอดมาแต่ก็ยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร อาจจะเป็นเพราะปัญหาและอุปสรรค

เนื่องจากการขาดแผนงานและเป้าหมายร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การขาดการประสานงานด้านการข่าว ขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เรื่องยาเสพติด ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน และขาดกำลังเจ้าหน้าที่ในการปราบปรามยาเสพติดโดยตรง

3) ในด้านการบำบัดรักษา หลังจากที่ได้ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ประกาศให้เลิกการสู้รบทั่วราชอาณาจักรเมื่อปี 2502 และได้มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงสาธารณสุข ร่วมกันกำหนดมาตรการเพื่อช่วยเหลือผู้ติดยาในขณะนั้น โดยกรมการแพทย์ให้การรักษา ในการถอนนิโคติน และกรมประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อคิดด้านการพักผ่อนและการช่วยเหลือสงเคราะห์ ซึ่งนับเป็นมาตรการแรกของงานบำบัดรักษา ต่อมาได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ (กปส.) ขึ้นเพื่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดทั่วราชอาณาจักร แต่การดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดก็ยังไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เนื่องจากคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นนั้นต้องหมดวาระการทำงานตามการเปลี่ยนแปลงของรัฐบาล ประกอบกับสภาพปัญหายาเสพติดได้เปลี่ยนแปลงไปโดยมียาเสพติดชนิดใหม่เกิดขึ้น ผู้ติดยาเสพติดมีมากขึ้น มาตรการที่ใช้แก้ปัญหาไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุผลได้ ดังนั้นในปี 2519 จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดขึ้น มีหน่วยงานกลางรับผิดชอบการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศ โดยกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดไว้ 4 ด้าน คือ ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ด้านการควบคุมพืชเสพติด ด้านการปราบปรามและด้านการป้องกันยาเสพติด ซึ่งในการดำเนินงานแต่ละด้านจะมีคณะกรรมการทำหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาและประสานงาน ทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติพิจารณากำหนดนโยบาย ดูแลกำกับให้หน่วยงานปฏิบัติดำเนินงานตามนโยบายที่กำหนด สำหรับการดำเนินงานด้านบำบัดรักษา ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพขึ้น เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและมาตรการในการดำเนินงานและได้นำนโยบายดังกล่าวบรรจุไว้ในแผนบำบัดรักษาผู้ติดยาและเสพติด ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524), ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529), ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) และฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) การดำเนินงานบำบัดรักษามี 2 ระบบ คือ "ระบบสมัครใจ" กรมการแพทย์(กระทรวงสาธารณสุข) เป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน และ "ระบบต้องโทษ" กรมราชทัณฑ์(กระทรวงมหาดไทย), สำนักงานคุมประพฤติ สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ

(กระทรวงยุติธรรม) และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง (กระทรวงยุติธรรม) รับผิดชอบงานดำเนินงาน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2532)

ในปัจจุบันปัญหาการติดยาเสพติด ถือว่าเป็นปัญหาทางสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศ ดังนั้นในแผนพัฒนาสาธารณสุขแห่งชาติ จึงได้กำหนดให้มีโครงการป้องกันและบำบัดการติดยาเสพติดขึ้น ซึ่งแต่เดิมนั้นกรมการแพทย์มีหน่วยงานที่ให้การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาภายหลังจึงได้มีการดำริที่จะตั้งศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดขึ้นในภาคใต้ที่ จังหวัดสงขลา และภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดขอนแก่นเพิ่มขึ้นแม้จะประสบปัญหาเรื่องงบประมาณการก่อสร้างในระยะแรกก็ตาม แต่เมื่อก่อสร้างเสร็จ และเปิดดำเนินการปรากฏว่ามีประชาชนมากมายหลั่งไหลกันมาบำบัดรักษาจนเกินขีดความสามารถของศูนย์จะรับได้ จึงได้มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานด้านยาเสพติดเสียใหม่ โดยหันมาเน้นการป้องกันมากขึ้น

4) ในการดำเนินการปลูกพืชเศรษฐกิจเพื่อทดแทนการปลูกฝิ่นและกัญชา ในภาคเหนือนั้นเป็นที่ทราบกันดีว่าพื้นที่บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ อันเป็นเขตติดต่อระหว่าง 3 ประเทศ คือ ไทย ลาว พม่า นั้น เป็นแหล่งปลูกฝิ่นที่ใหญ่ที่สุด เนื่องจากสภาพดิน น้ำ อากาศเหมาะสำหรับการปลูกฝิ่น นอกจากนั้นชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่อยู่ในบริเวณภาคเหนือและบริเวณใกล้เคียงก็มีการปลูกฝิ่นกันเป็นส่วนใหญ่ และมีอัตราการติดฝิ่นสูงด้วย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้มีพระราชดำริจัดโครงการให้ชาวเขาเลิกปลูกฝิ่น แล้วหันมาปลูกพืชเศรษฐกิจแทน เช่น ปลูกองุ่น แอปเปิล สตรอเบอร์รี่ สาลี่ ข้าว ถั่วแดง และไม้ดอกเมืองหนาวต่าง ๆ โดยในระยะแรกได้ดำเนินการหาตลาดให้ด้วยจากการประเมินผลโครงการดังกล่าวปรากฏว่า ได้ผลเกินความคาดหมายไว้มาก ส่วนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเน้นการปลูกพืชทดแทนการปลูกกัญชา ซึ่งมีมากที่สุดยังไม่ปรากฏว่าได้มีการเริ่มโครงการ แต่อย่างใดก็ตามในแต่ละปีรัฐบาลยังคงทุ่มเทกำลังและงบประมาณให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธร เจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกกวาดล้างตัดทำลายการลักลอบปลูกกัญชายุ่งยุดลอดมา แต่ยังคงพบว่ามีผู้ลักลอบปลูกกัญชาในป่าทึบอยู่เสมอ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2530)

การปฏิบัติงานเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ดังที่กล่าวมาข้างต้น หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมักจะทำงานไปตามแผนของแต่ละหน่วยงานขาดการประสานงาน และวางแผนร่วมกัน ทำให้ยากต่อการติดตามและประเมินผลและการปฏิบัติงานก็ไม่ได้ผลเท่าที่ควร สำหรับพื้นที่

จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่มีบุคคลหรือหน่วยงานใดที่ทำการศึกษากลับกับการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดของสถานีดำรวจภูธรต่าง ๆ ในจังหวัดร้อยเอ็ดมาก่อนเลย ผู้วิจัยในฐานะที่เคยดำรงตำแหน่งสารวัตรใหญ่ สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด (ปี พ.ศ. 2532-2535) ก่อนเปลี่ยนโครงสร้างสถานีตำรวจใหม่) มีประสบการณ์ในด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดนี้ จึงสนใจที่จะทำการศึกษากับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในสถานีดำรวจภูธรอำเภอและสถานีดำรวจภูธรตำบลทุกสถานี ในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อที่จะทราบผลที่ได้จากการศึกษา ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งผลที่ได้นอกจากจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยทางวิชาการแล้วยังจะเป็นประโยชน์ต่อทางราชการตำรวจจังหวัดร้อยเอ็ด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะนำไปปรับปรุงในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษให้ได้ผลดียิ่งขึ้นต่อไป

## 1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสถานีดำรวจภูธรอำเภอและสถานีดำรวจภูธรตำบลทุกสถานี ในจังหวัดร้อยเอ็ด ตามหัวข้อต่อไปนี้

- 1) ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
- 2) ศึกษาปัญหาและแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

## 1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ภายหลังจากการวิจัยแล้ว ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ จะยังเกิดผลแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดร้อยเอ็ดและเจ้าหน้าที่ตำรวจในจังหวัดอื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดที่มีพื้นที่ติดต่อกันใกล้เคียง รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ดังนี้

- 1) ได้รับทราบสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

2) เป็นข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด อันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงสภาพการปฏิบัติงาน และประสานงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

#### 1.4 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษครั้งนี้ จะศึกษาเฉพาะการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ของเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตร และชั้นประทวน ที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานีตำรวจภูธรอำเภอและสถานีตำรวจภูธรตำบลทุกสถานีในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

#### 1.5 ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ มีส่วนเกี่ยวข้อง และทราบถึงแนวทางการปฏิบัติงานและการแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นอย่างดี ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้มีความถูกต้องตามความเป็นจริงและเชื่อถือได้มาก

2) ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอ และสถานีตำรวจภูธรตำบลทุกสถานีในจังหวัดร้อยเอ็ด เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไม่แตกต่างกัน

#### 1.6 คำนิยามศัพท์

1) ยาเสพติด หมายถึง สารหรือยาที่อาจจะเป็นผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยการกิน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเรื่อย ๆ มีอาการอยากเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรง และต่อเนื่องและสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง ซึ่งมีหลายประเภท ได้แก่

เฮโรอีน เป็นยาเสพติดชนิดร้ายแรง ลักษณะเป็นผงสีขาวละเอียดไม่มีกลิ่น รสขม จัด สังเคราะห์จากมอร์ฟีน นิยมเสพโดยการละลายน้ำฉีดเข้าเส้นหรือกลืนเนื้อ มีความแรงกว่ามอร์ฟีน 4-8 เท่า แรงกว่าฝิ่น 80 เท่า



ผื่น เป็นยาเสพติดที่มีลักษณะเป็นยางเหนียวสีน้ำตาลไหม้หรือสีดำมีกลิ่นเหม็นเขียว รสขม ได้จากการกรีดผลผื่นให้น้ำยางไหลออกมา

มอร์ฟีน เป็นยาเสพติดที่สกัดได้จากฝิ่น ลักษณะเป็นผงสีขาว ไม่มีกลิ่น มีรสขม มักจะทำเป็นก้อน นำเข้าสู่ร่างกายด้วยการละลายบรรจุหลอดฉีดยารับประทาน มีฤทธิ์รุนแรง กว่าฝิ่นประมาณ 8-10 เท่า

กัญชา เป็นยาเสพติดที่เป็นพืชล้มลุกชนิดหนึ่ง ส่วนที่นำมาใช้คือส่วนยอดช่อดอก กัญชาตัวเมีย นำมาตากแห้ง บดเป็นผงหยาบ ๆ หรือหั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ แล้วนำมามวนเป็นบุหรี่ สูบ หรือสูบด้วยกล้องหรือผสมกับอาหาร

กระท่อม เป็นยาเสพติดที่เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ใบหนาหยาบคล้ายใบกระดังงา นำมาเสพโดยการเคี้ยวหรือบดใบที่ตากแห้งจนกรอบบดให้เป็นผงแล้ว ใช้ชงกับน้ำร้อนดื่ม มีรสขม

แอมเฟตามีน เป็นยาอันตรายที่เสพแล้วทำให้เกิดเป็นนิสัยมีฤทธิ์ในทางกดประสาท โดยเฉพาะประสาทในสมองส่วนฮิปปัส ทำให้ความคิดอ่านผ่องใส สมองและร่างกาย ไม่มีความเหน็ดเหนื่อย ผลของยาทำให้ตื่นเต้น ใจสั่น มือสั่น ความคิดอ่านเร็ว แต่สมาธิเสียทำให้เส้นโลหิตแดงตีบตัว อาจทำให้ความดันโลหิตสูง หัวใจเต้นแรงและเร็วขึ้นถ้าใช้ยานี้ติดต่อกันเป็นระยะนาน จะทำให้สุขภาพทรุดโทรม จิตเสื่อมอาจถึงขั้นโรคจิต

เฮโรอีน หรือ เฮโรอีนิกาล เป็นยาเสพติดที่กดประสาทส่วนกลาง นิยมเรียกกันว่า "เหล้าแห้ง" บรรจุในแคปซูลเล็ก ๆ สีแดงเข้มหรือสีแสด เสพแล้วจะมีอาการจิตใจหดหู่ มึนซึม หงุดหงิด ซอບวุกราน ทะเลาะ ก้าวร้าวและรุนแรงต่อผู้อื่น และมีความโหมเหียงที่จะทำร้ายตัวเอง เช่น ใช้มีดกรีดคอ ข้อมือ และท่อนแขนจนถึงขนาดฆ่าตัวตาย

2) การป้องกัน หมายถึง การดำเนินงานเพื่อมิให้มีการเสพยาเสพติด การป้องกัน อาจทำได้โดยการลดปริมาณของยาเสพติดในท้องตลาดการใช้กฎหมายและการปราบปราม การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมในชุมชน ด้วยวิธีการลดความต้องการยาเสพติด ด้วยวิธีการควบคุมสถานะแวดล้อมในสังคม

3) การปราบปราม หมายถึง การใช้มาตรการทางกฎหมาย เพื่อแก้ปัญหาเสพยาเสพติด เช่น การใช้มาตรการทางกฎหมายกำหนดว่าการเสพเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย และกฎหมายกำหนดว่าการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น การผลิต การจำหน่าย การ

นำเข้า การครอบครอง การให้ผู้อื่นเสพ รวมตลอดถึงการสนับสนุนผู้อื่นถือว่าเป็นกระทำที่ผิดกฎหมาย

4) ป.ป.ส. หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นหน่วยงานสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด ซึ่งมีหน่วยงานสาขาอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามแนวปฏิบัติของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

5) เจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดร้อยเอ็ด หมายถึง เจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานีตำรวจภูธรอำเภอและสถานีตำรวจภูธรตำบลทุกสถานีในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในจังหวัดร้อยเอ็ด